

RIBADEO
> VILANOVA DE LOURENZÁ

27,9 km / 189,7 km a Santiago

SANTIAGO DE ABRES
> MONDOÑEDO

31,1 km / 184,1 km a Santiago

Illa Pancha, Ribadeo

QUE VER

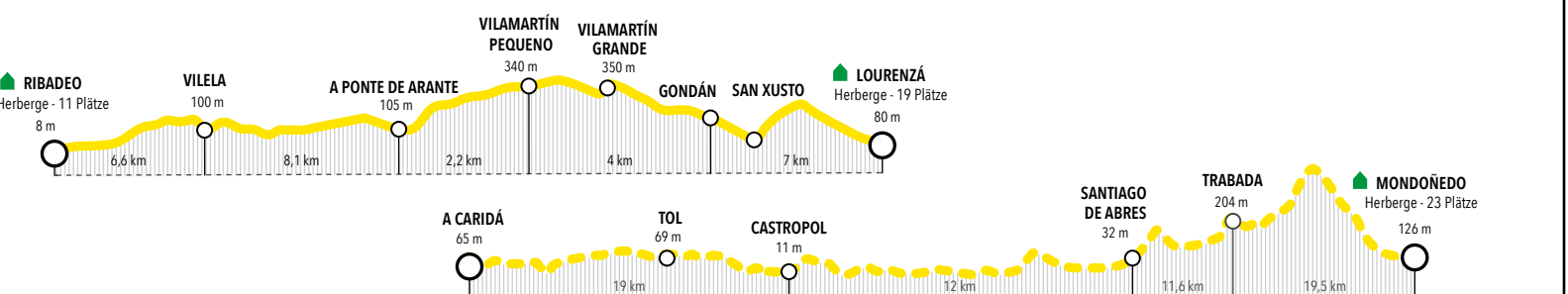
- Partimos da histórica vila e porto de Ribadeo. De nobre pasado, alzada sobre unha atalaia natural e divisoando a ría, conserva un interesante conxunto arquitectónico medieval e moderno. O Camiño continúa por unha vella ruta, quizais romana ou tardorromana, ata o final desta etapa, en Vilanova de Lourenzá.

O primeiro núcleo logo de Ribadeo é Ove, despois Vilaela, Covelas, A Ponte de Arante –onde houbo hospital de peregrinos desde o s. XVI–, Vilamartín, Gondán e O Corveiro. Lugares, todos eles, nos que a vida tradicional nos sae ao encontro a cada paso.

Vilanova de Lourenzá é capital municipal, alzada arredor do magnífico mosteiro beneditino fundado

polo conde don Osorio Gutiérrez (o “Conde Santo”) no ano 969.

Existe unha alternativa a este tramo Ribadeo-Lourenzá que nos leva directos a Mondoñedo a través de Trabada e sen pasar por Vilanova de Lourenzá, unha variante que transcorre primeiro pola zona baixa do río Eo e atravesa Castropol, Vegadeo e Santiago de Abres (todos eles asturianos) ata chegar a Trabada, xa na provincia de Lugo. Continúa polo máis profundo do val –pasando por lugares como San Tomé de Lourenzá ou polo Castro– e confúe en Mondoñedo coa ruta que vén de Vilanova de Lourenzá.

VILANOVA DE LOURENZÁ
> ABADÍN

21,5 km / 161,7 km a Santiago

Mosteiro de Vilanova de Lourenzá

QUE VER

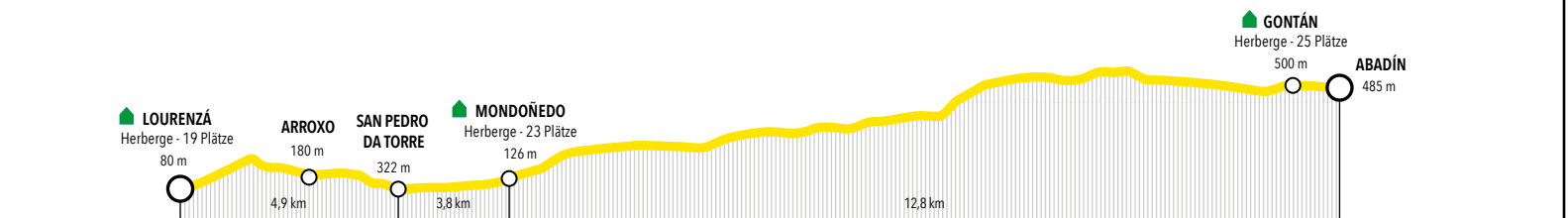

- Sáimos de Vilanova de Lourenzá camiño de Mondoñedo. Os nosos pasos –primeiro en ascenso pronunciado, e logo xa en descenso– seguen unha antiga senda medieval que cruza o fermoso val de Lourenzá, o coñecido como Camiño da Brea (do latín *boreas*, ‘vento do norte’, que pasou ao galego como “brea”, vento forte e chuvioso).

Pasamos polas aldeas de Arroxo, Ogrobe, San Pedro da Torre, O Reguengo ou San Paio, boa parte delas con acolledoras capelas que se poden visitar. Camiñamos paralelos á estrada Nacional 634.

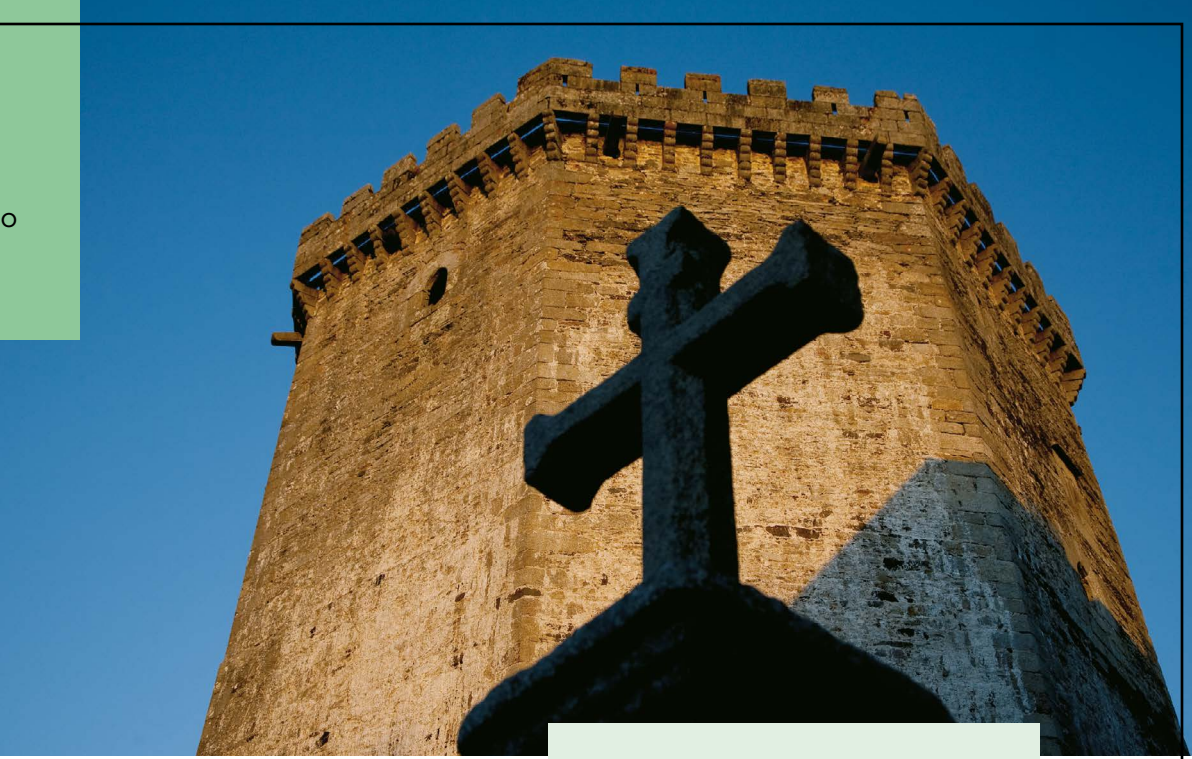
A entrada na cidade de Mondoñedo realízase polo barrio de San Lázaro. Mondoñedo, declarada conxunto histórico-artístico, é unha das ses episcopais galegas de maior tradición cultural e un dos núcleos históricos máis sobranceiros de Galicia. Foi capital de provincia ata 1833. É tamén a cidade natal de escritores como Álvaro Cunqueiro ou músicos como Pascual Veiga (autor do Himno Galego). A súa magna catedral merece unha visita demorada.

Sáimos de Mondoñedo pola rúa Lence Santar e a alameda dos Remedios. Continuamos pola LU-3106 e atravesamos Cesuras, o monte do Pico e o monte de Santa Cruz, ata chegar a Abadín. En Gontán –antes do núcleo de Abadín– atópase o albergue.

ABADÍN
> VILALBA

20,3 km / 140,2 km a Santiago

Torre dos Andrade, Vilalba

QUE VER

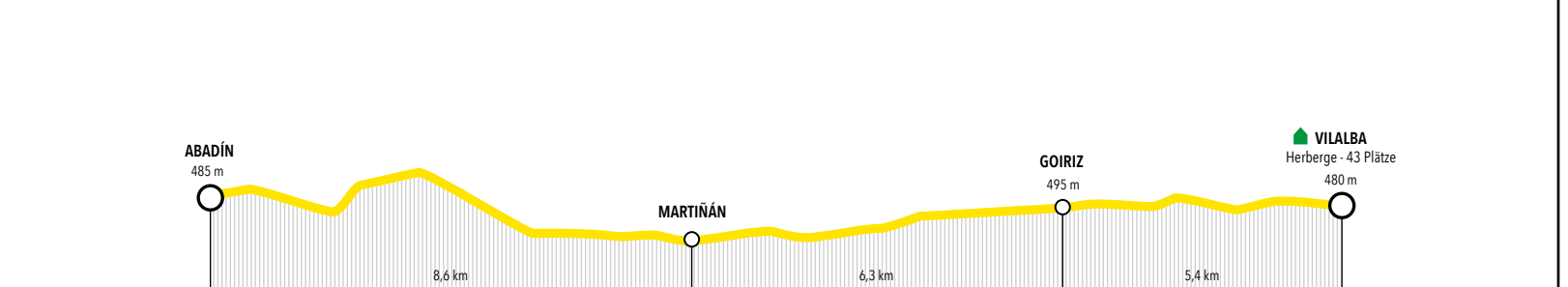

- Etapa de 20 km totalmente chá. Camiñamos, como dixemos na etapa anterior, pola comarca da Terra Chá, unhas vastas chairas (a maior de Galicia xunto coa comarca da Limia, en Ourense) que abrangue varios municipios da provincia de Lugo. Este territorio, xunto coa zona alta do río Miño, foi declarado pola UNESCO no 2003 Reserva da Biosfera, co nome de “Terras do Miño”.

A partir de Abadín a ruta discorre polas parroquias de Castromaior e Goiriz: cruzamos primeiro o río Arnela por unha ponte medieval. Na Pontevella sorprende nos outra ponte medieval, magnífica, de tres arcos, sobre o río Batán.

A configuración do terreo lévanos a transitar por zonas húmidas, como a que aparece logo das Chouzas, e sedutores exemplos de arquitectura popular e relixiosa: casaríos, cruceiros ou lavadoiros de pedra séannos ao camiño.

Entramos en Vilalba, corazón da Terra Chá, famosa pola súa gastronomía –onde destacan o queixo de San Simón e os galos capóns–. Esta vila, con orixe no século XIII, é unha encrucillada de camiños presidida pola torre dos Andrade (século XV), monumento onde hoxe se sitúa o Parador Nacional de Turismo.

VILALBA
> BAAMONDE

19,1 km / 120 km a Santiago

Ponte de Saa, Vilalba

QUE VER

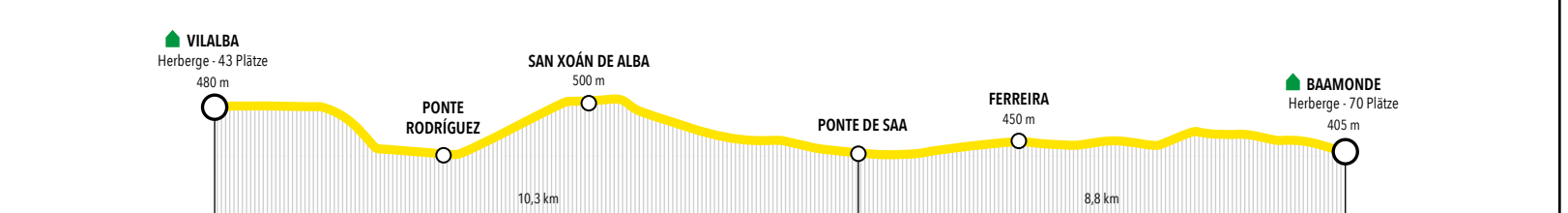
- Desde Vilalba, o Camiño continúa seguindo trazados posiblemente medievais e sendas reais, documentados xa no século XVII. Atravesamos unha pequena ponte sobre o río Labrada e chegamos ao lugar de Penas Corveiras e despois á Cova. Paisaxes poboadas de xenuínas mostras de arquitectura tradicional han acompañarnos na nosa ruta polos núcleos de da Seara, Sabugueiros, Gabín, o Castro ou Regovide.

A uns 6,7 km do inicio estaremos en San Xoán de Alba. Camiñamos pola marxe dereita da estrada comarcal C-634. Pasamos pola Torre, Pedrouzos, Costián, o Coutado e Goiriz, desde onde descendemos en dirección ao río Labrada. Atravesamos o río pola magnífica ponte

medieval de Saa, construída con grosas laxes de lousa e con varios “ollos” ou arcos en diminución.

Descendemos ata As Casas Novas e penetramos na Fonte Pequena. Desde As Penas continuaremos ata as inmediacións de Pigara, unha parroquia do concello de Guitiriz onde podemos probar a auga da fonte das Verrugas. Na nosa contorna, o río Ladra ofrece paisaxes cativadoras e recantos onde, nos meses benignos, podemos refrescarnos á sombra dos bidueiros.

Continuamos paralelos á estrada C-634 e entramos en Baamonde, localidade do concello de Begonte.

BAAMONDE
> SOBRADO

40,3 km / 100,8 km a Santiago

Mosteiro de Sobrado dos Monxes, Sobrado

QUE VER

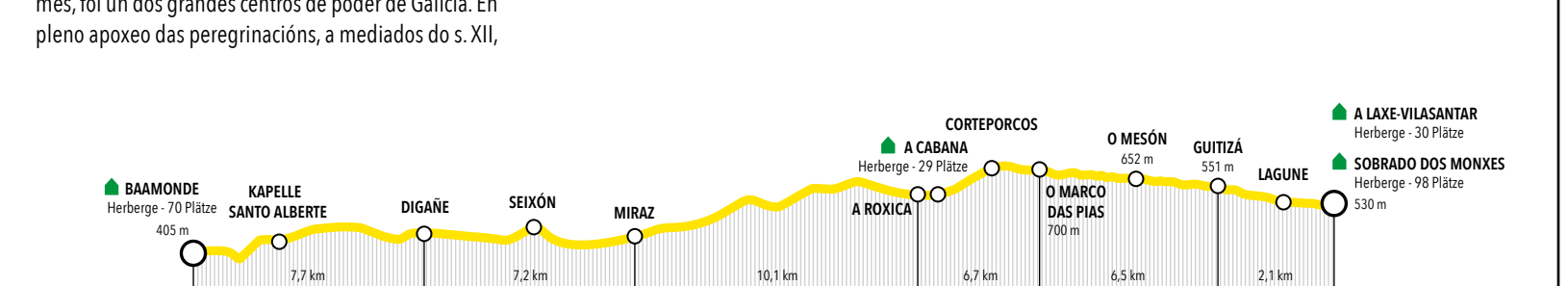

- Sáimos de Baamonde pola estrada Nacional VI, paralela ao ferrocarril e ao río Parga, ata alcanzar a capela de Santo Alberto: aquí celébrase, cada maí, unha concorrida romaría. Continuamos por San Paio de Seixón, xa no municipio de Friol, Ponte Leixosa e chegamos a Santiago de Miraz. Desviándonos lixeiramente do Camiño, levántase a poderosa fortaleza de San Paio de Narla. No Marco das Pías abandonamos a provincia de Lugo para entrar na Coruña.

A través da Esgueva, chegamos ao mosteiro cisterciense de Santa María de Sobrado dos Monxes. Espectacular monumento construído no 952 e fundado como mosteiro dúplice ou mixto, é dicir, para mulleres e homes, foi un dos grandes centros de poder de Galicia. En pleno apoxeo das peregrinacións, a mediados do s. XII,

o mosteiro integrouse na hospitalaria Orde do Cister. Foi o primeiro de España en pertencer a ela. Na actualidade desenvolve unha importante actividade relixiosa e social, con especial atención aos peregrinos.

Existe un itinerario alternativo desde Baamonde, máis curto (uns 8 km menos), que nos levará en liña recta ata Sobrado. En Boimorto conflúe coa ruta descrita arriba, pero volve logo a separarse dela, sen pasar por Arzúa. Atravésa Santiso e, nas inmediacións do aeroporto de Santiago, conflúe co itinerario principal e co propio Camiño Francés, co que este itinerario coincide desde Arzúa.

SOBRADO
> ARZÚA

21,9 km / 60,5 km a Santiago

Albergue de Ribadiso, Arzúa

QUE VER

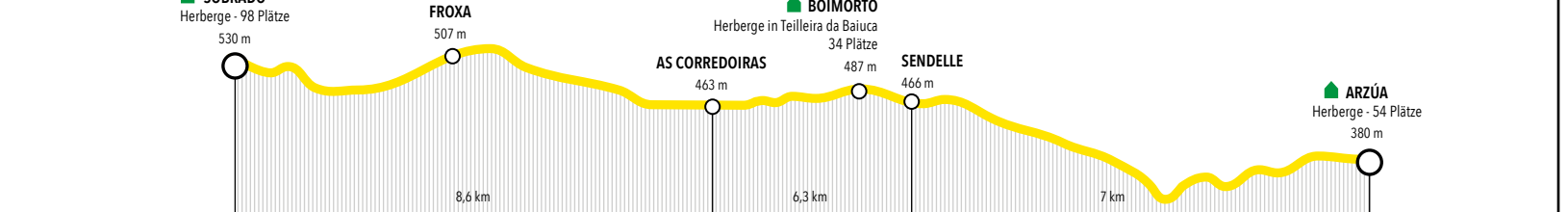

- Con esta etapa conclúe o Camiño do Norte, pois en Arzúa converxe co Camiño Francés. Deixamos atrás a grandiosidade do mosteiro de Sobrado e continuamos ata as localidades de Vilarchao, O Peroxil e Carelle. Alcanzamos o lugar das Corredoiras e, tras superar un cruzamento de camiños, dirixímonos cara ao municipio de Boimorto. Aquí, unha vez máis, a ruta sedúcenos pola riqueza da xenuína e frondosa paisaxe galega e as valiosas mostras de arquitectura popular.

Na vila de Arzúa conflúen, como dicíamos, os camiños do Norte e Francés. E tamén acolle o Camiño Primitivo

que, en Melide, xa se unira ao itinerario francés. As tres rutas xuntas enfilan a meta común en Compostela.

En Arzúa –localidade ilustre desde o punto de vista gastronómico polos queixos da comarca, pertencentes a Denominación de Orixe Arzúa-Ulloa– o Camiño faise urbano. Hai fontes documentais do s. XIII que se refiren a este tramo local como “Camiño de Oviado”, e aínda hoxe recibe esta vía o nome de Rúa do Camiño. Arzúa creceu como vila ao abeiro do fenómeno xacobeo. Hoxe é un importante núcleo comarcal, cunha economía baseada na agricultura e a gandería bovina.

ARZÚA
> ARCA [O PINO]

18,5 km / 38,7 km a Santiago

Ermita de Santa Irene, O Pino

QUE VER

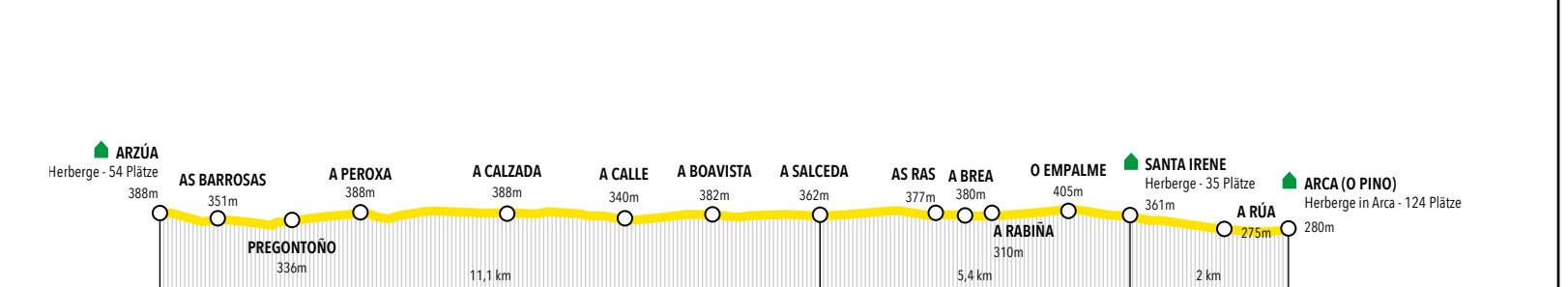
- Desde Arzúa afrontamos os últimos quilómetros do Camiño: 38,7 en total. Dividíremolos en dúas etapas, de 18,5 e 20,2 km. Hai quen aposta por facer a ruta restante nun só día, durmindo no albergue do Monte do Gozo pero é aconsellable realizar dúas etapas, con descanso en Arca.

Sáimos da vila de Arzúa pola rúa do Carme. Nesta etapa alternaremos a paisaxe de bosques e prados (carballos, eucaliptos, froiteiras e campos de labranza) con tramos polo asfalto da estrada Nacional 547. Teñamos especial precaución cos vehículos, pois teremos que cruzar varias veces pola calzada.

Cruzamos os ríos Vello e Brandeso, e logo aldeas como Preguntoño, A Peroxa, algunhas con resonancia xacobea como A Calzada, A Calle, Ferreiros –de novo, a referencia ao vello oficio dos que, entre outras funcións, arranaxaban as ferraduras dos cabalos–, A Salceda, Santa Irene –onde hai albergue de peregrinos– e A Rúa, xa ás portas de Arca, capital do municipio do Pino, o último concello antes de Santiago. En toda a etapa atoparemos bares ou tabernas onde tomar algo e fontes para refrescármolos.

Na aldea de **Santa Irene**, ermita dedicada á santa mártir portuguesa, construída grazas á achega de dous nobres que vivían preto de alí (s. XVIII). É a “fonte santa” (s. XVII); as súas augas posúen, segundo a tradición, propiedades curativas para a pel.

O **Pedrouzo** é o núcleo principal da parroquia de Arca (O Pino). Poboación de servizos ao pé da N-547, conta con variada oferta hostaleira. Ao longo do ano organizanse aquí feiras de gando, festas gastronómicas, mostras ecuestres e concertos de bandas populares ou música folk.

ARCA [O PINO]
> SANTIAGO

20,2 km a Santiago

Praza do Obradoiro, Santiago de Compostela

QUE VER

- Deixamos a parroquia de Arca e pasamos por bosques de eucaliptos e aldeas como Santo Antón ou O Ameal, nun ascenso que nos levará ao núcleo da Lavacolla, nas inmediacións do aeroporto de Santiago. Aquí, os peregrinos tiñan por costume lavar o corpo enteiro no regato de Cervantes, un río que se orixe no regato de Lavacolla (o interior non se pode visitar). E a 10 km, fóra da ruta, o encoro de Portodemouros, cunha ampla oferta de turismo rural e para a práctica de deportes acuáticos.

Alcanzamos o Monte do Gozo (380 m), pequena elevación onde os peregrinos gozaban, por vez primeira, dunha afastada visión da catedral. Entre os grupos de peregrinos proclamábase como “rei da peregrinación” o primeiro que alcance o seu cumio. En 1993 construíuse aquí un grande albergue.

Quedan 5 km en descenso. O Camiño entra na cidade polo barrio de San Lázaro e deixa á esquerda o das Fontiñas (nas inmediacións, ampla oferta de restauración e servizos). Máis adiante, a rúa dos Concheiros, antigo barrio gremial dos artesáns que comerciaban con cunchas de vieira, e o histórico e xenuíno barrio de San Pedro, por onde baixa a ruta ata a Porta do Camiño. Continúa, xa no seu último tramo, por rúas para peóns e prazas como Casas Reais, praza de Cervantes e A Acibehería, por onde accederemos á basílica –o acceso alternativo, en Ano Santo, será a Porta Santa, na Quintana.

O **Monte do Gozo** ofrece unha excelente panorámica da cidade. O **Pavillón de Galicia**, no barrio de San Lázaro. O **Museo do Pobo Galego**. O **Panteón de Galegos Ilustres** contiguo ao Museo, na única igrexa gótica da cidade. O **Centro Galego de Arte Contemporánea** (CGAC), obra do arquitecto portugués Álvaro Siza. A **capela das Ánimas**, cos seus retablos neoclásicos; a **praza de Cervantes**, onde se situou o concello ata finais do s. XVIII. O museo da **Casa da Troia**, a célebre pensión de estudantes de comezos do s. XX. E o mosteiro de **San Martiño Pinario**.

